

Asia: VN/13118/2024

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hämeen ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta.

Hämeen ELY-keskus näkee, että esityksessä oleva ehdotus, että toimeentulotuen korvauksen enimmäisaika lasketaan kolmesta vuodesta yhteen vuoteen ei tuo toivottuja säästöjä pitkällä aikavälillä, vaan saattaa pikemminkin siirtää ja lisätä kustannuksia kuntien ja hyvinvointialueiden maksettavaksi. Suomi painottaa kiintiöpolitiikassaan erityisesti haavoittuvimpien ryhmien uudelleensijoittamista ja tämän vuoksi toimeentulotuen piirissä on paljon kiintiöpakolaisia ja muita pakolaistaustaisia, joilla on paljon traumataustaa, sairauksia ja vammoja ja heidän ei ole realistista osallistua kotoutumistoimenpiteisiin tästä syystä. Siksi toimeentulotuen piirissä olevien henkilöiden osalta on epärealistista olettaa, että heidän toimeentulotuen tarpeensa katoaa, koska kyse on usein hyvin pitkäkestoisista tai jopa pysyvistä sairauksista ja vammoista, joista he kärsivät. Näiden terveysongelmien lisäksi monella saattaa olla oppimisvaikeuksia, joihin on hyvin vaikea puuttua tukitoimin ja olemassa olevin palveluin. Lisäksi moni alkuvaiheessa oleva todellisuudessa työkyvytön kotoutuja ei saa päätöstä työkyvyttömyyseläkkeestä, johtuen ks. tuen asumisaikasäännöstä.

Toivomme, että tämä muutos ei kannustaisi hyvinvointialueita ohjaamaan näitä toimeentulotuen piirissä olevia henkilöitä hakeutumaan työmarkkinatuen piiriin rahoituksen vuoksi, koska silloin tämä muutos lisäisi työmarkkinatuen kustannuksia ja lisäisi mm. kotoutumiskoulutuksissa ja -palveluissa olevia jonoja. Esitys todennäköisesti myös heikentää hyvinvointialueiden taloutta ja syö niiden resursseja tarjota kotoutumista edistäviä palveluja, koska ks. ryhmän toimeentulotuen riippuvuutta on hyvin vaikea ehkäistä ilman onnistuneita kotoutumistoimia.

Pidämme tavoitetta siitä, että toimeentulotuen piirissä olevien tukiriippuvuutta pyritään ehkäisemään hyvänä, mutta valittua säästötoimea vääränä, koska kyseessä on usein kaikista heikoimmassa asemassa oleva maahan muuttaneiden ryhmä, jonka ei ole edellä mainitsemiemme taustatekijöidensä vuoksi realistista olettaa työllistyä nopeasti. Tällöin säästöjen sijaan pitkällä aikavälillä saattaa käydä niin, että säästöjen sijasta tämä esitys toteutuessaan lisääkin yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia. Lisäksi toimeentulotuen piirissä olevat ovat usein sellaisia, joilla ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia osallistua kotoutumispalveluihin, tai he ovat jo yrittäneet osallistua esimerkiksi kotoutumiskoulutukseen tuloksetta. Tuen piirissä on myös primääristi luku- ja kirjoitustaidottomia henkilöitä. Tällöin ei ole realistista olettaa tämän ks. kohderyhmän työllistyvän nopeasti esityksen mukaisesti, koska työmarkkinoilla on tällä hetkellä hyvin vähän tehtäviä, joihin ks. ryhmä voisi työllistyä ja avoimien uusien työpaikkojen määrät ovat viime aikoina olleet laskussa.

Ehdotuksella saattaa olla myös vaikutusta kuntien halukkuuteen vastaanottaa kiintiöpakolaisia ja tarjota kuntapaikkoja pakolaistaustaisille henkilöille, mikäli heistä aiheutuvat kustannukset siirtyvät hyvinvointialueiden ja kuntatalouden maksettavaksi. ELY-keskuksen kotoutumislain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen henkilöiden kuntaan osoittamisen ja alueellisen strategian laatimisen ja toimeenpanon tehtävien menestyksellisen suorittamisen kannalta tämä kehitys ei ole toivottavaa. Esityksessä olevia ehdotuksia ruotsinkielisen lakitekstin korjaamiseen pidämme kuitenkin hyvänä ja kielellistä yhdenvertaisuutta parantavana tekijänä.

Sartamo Kari

Haatanen Jani
Hämeen ELY - Työllisyys, yrittäjyys ja osaaminen -yksikkö